

Nya möjligheter för bredbandssatsningar

Nu finns det snart möjlighet att söka de nya bredbandspengar som tillförts landsbygdsprogrammet. Det innebär stora möjligheter för de glesbygdskommuner som vill satsa på bredband till fler av sina invånare än idag.

Text/Foto: Jessica Hagård

Det handlar om 253 miljoner kronor som tillförts landsbygdsprogrammet från och med 2010.

Tanken är att pengarna ska användas av bredbandsföreningar, byalag och kommuner i områden som inte haft möjlighet att gräva ner fiberkabel på grund av bristande ekonomiska resurser.

Regeringens strategi är att alla ska ha tillgång till bredband med hög kapacitet, säger Pasi Kemi, Jordbruksdepartementet

Det är de områden i landet där bredband inte kommer att byggas på marknadsmässiga villkor under minst tre år, som kommer att vara aktuella. Tre fjärdedelar av medlen är finansierade av EU och resterande fjärdedelen ska medfinansieras med svenska offentliga medel.

Två typer av utbetalningar

Pengarna planeras att delas ut på två olika sätt. Dels ska de kunna delas ut under de så kallade de-minimisreglerna. Det innebär att den stödmottagare pengarna går till inte ska ha fått ta emot mer än cirka 1 800 000 kronor inom en tre årsperiod. Pengarna planeras även kunna beviljas för större projekt, men det innebär i sin tur att det kommer att innebära fler villkor att följa för stödmottagaren.

Anledningen till att Jordbruksdepartementet har arbetat på två ”spår” är att man har varit osäker på efterfrågan på stödet i kombination med att stödet, enligt tidigare uppgifter från EU-kommis-

sionen, skulle ha varit utbetalt senast 2012. Detta har nu klarlagts och samma besluts- och utbetalningstidpunkter gäller som för övriga stöd inom programmet.

- Förhoppningen är att många kommuner nappas och att t.ex. byalag kan bidra med idéellt arbete för till exempel grävande och annat. Det skulle bidra till att pengarna räcker till fler, berättar Pasi Kemi på Jordbruksdepartementet.

LAG:s bredbandsarbete viktigt

Ansvariga för besluten kommer länsstyrelserna och Sametinget att vara men Pasi Kemi ser ledargrupperna som viktiga för att mobilisera fram bredbandsprojekt.

- Här finns en potential för kommunerna att få tre fjärdedelar av bredbandskostnaderna betalda från EU men för vissa kommuner kan ändå den sista fjärdedelen svida. Då är det jätteviktigt att få fram de ideella krafterna så att kostnader för till exempel grävandet kan reduceras. Där har LAG en viktig roll, avslutar Pasi Kemi.

Europeiska landsbygdsnätverket

Grön omsorg, skog, bioenergi och småskalig livsmedelsförädling är exempel på områden där vi från Sverige är med och byter erfarenheter inom europeiska nätverket.

Text/Foto: Maria Gustafsson

På senaste mötet med europeiska nätverket bildades två fokusgrupper. I fokusgruppen för grön omsorg deltar Ingrid Whitelock från LRF medan Elisabet Åfors från Skogsstyrelsen medverkar i en fokusgrupp om skogen. Det är Italienska nätverket som tagit initiativ till dessa grupper och fler länder är välkomna att ta liknande initiativ inom andra områden. Samtidigt kommer det europeiska nätverkets kontaktpunkt (Contact point) att utveckla formerna för att samla in och sprida lärande exempel. Först ut är områdena bioenergi och småskalig livsmedelsförädling. Nils Lagerroth från nätverksskansliet deltar i Contact Points arbete med att rigga en europeisk databas för lärande exempel.

Temagrupper inom nätverket

Inom europeiska nätverket finns även tema-

grupper som går på djupet i olika frågor. En om hur länder definierar landsbygder och analyserar olika regioners förutsättningar. En annan om hur jordbrukssektorn är länkad med övrig ekonomisk utveckling på landsbygden. Här har Kalmar län varit en av fallstudierna. En tredje om allmännyttiga miljöresurser på landsbygden och hur de ersätts. Här finns Helen Holstein från Jordbruksdepartementet med som expert. Även en fjärde grupp startar nu under våren. Den ska fördjupa sig i mekanismer som gör att landsbygdsprogrammen levereras på bästa sätt. Vid senaste mötet med europeiska nätverkets samordningskommitté summerade ordföranden att hittillsvarande slutsatser från temagrupperna är viktiga underlag när kommissionen utformar jord- och landsbygdspolitiken efter 2013. Hon konstaterade att hittillsvarande resultat visar att

det finns starka samband mellan jordbruksnäringen och en bredare landsbygdsutveckling, vilket indikerar att de bör fortsätta samexistera.

De europeiska landsbygdsnätverken träffas regelbundet, både på större träffar och i tematiska arbetsgrupper.

Till europeiska nätverkets webbplats:
<http://enrd.ec.europa.eu>

Samarbete över gränserna

Nu märks det att de nationella nätverken runt om i Europa har kommit igång. När jag öppnade e-posten efter julhelgerna så fanns där många jul- och nyårshälsningar från nya kollegor i andra medlemsländer. Det blev en glad påminnelse om att vi i det svenska nätverket har tillgång till ännu fler människor med erfarenheter från landsbygdsutveckling. Därför vill jag uppmana er att använda det europeiska nätverket och ta chansen att byta erfarenheter med kollegor i andra länder! Det blir allt vanligare att kollegor från de andra nationella nätverken hör av sig och vill ha tips på personer som kan dela med sig av erfarenheter inom olika områden. Den hos oss så aktuella rovdjursfrågan är ett exempel. Ungdomar, grön rehabilitering och skogsfrågor är andra exempel. För att leadergrupper ska hitta partners till samarbetsprojekt har en söklista upprättas av det europeiska nätverkets kontaktpunkt. Den ligger på vår webbplats och vill man som LAG söka via den listan så tar man antingen direktkontakt med europeiska Contact point eller ber oss på det svenska nätverksskansliet att förmedla kontakten.

Strax före juluppehållet var jag med om tre europeiska träffar och det slår mig att oavsett land så brottas vi med väldigt likartade utmaningar och glädjs åt många nya inspirerande satsningar. På mötet med den koordinerande kommittén för det europeiska nätverket fick vi också med oss uppmaningen att ta fasta på de nya resurserna som nu tillförs landsbygdsprogrammen för utbyggnad och uppgradering av bredband. Visionen är att alla, i hela Europas landsbygder, ska få tillgång till bredband. Förvisso ligger vi i Sverige förhållandevis bra till med utbyggnad, vilket vi också fick se av den statistik som presenterades, men även vi har bredbandsskuggor. Så nu får vi anta utmaningen och att med dessa nya smörjmedel bidra till bredband åt alla! Läs mer i detta nyhetsbrev om bredbandssatsningarna och några inspirerande exempel på satsningar i samverkan.

Maria Gustafsson
Verksamhetsledare
Landsbygdsnätverket

Lantisarna fixade sin egen lina

Text: Jessica Hagård | Foto: Eva Gisslander

Byborna i fyra socknar på Gotland kan inom den närmsta tiden få bredband med hög kapacitet uppkopplat i sina hem tack vare hjälp via Leader.

Väte är en av de socknar där fiberkabel grävts ned.

- Det hela började som en motion på en LRF-stämma om betydelsen av bättre infrastruktur på Gotland, bland annat vad gäller bredband, berättar Eva Pettersson, LRF, som är projektledare.

Efter att en förstudie gjorts gick de fyra socknarna Hejde, Väte, Atlingbo och Grötlingbo vidare, två ekonomiska föreningar bildades, ett leaderprojekt drogs igång och efter många möten och mycket hårt arbete kommer byborna snart att kunna skörda frukterna av det.

Varje träd och buskage skulle bort

Eva Pettersson berättar att varje hushåll fått bidra med 10 000 kronor (exklusive moms) och totalt har cirka 18 600 timmar ideellt arbete lagts ned på till exempel röjning av träd och buskar

- Hade vi inte fått finansiering via Leader Gotland hade det istället kostat varje hushåll 20 000 - 25 000 (exklusive moms) kronor vilket ju är en mycket hög kostnad för bredband för de flesta privatpersoner. Och trots att många i början var skeptiska och menade att ”det där ska väl egentligen samhället bekosta”, så insåg man till slut i 380 av hushållen på orterna, att det här var en chans de inte fick missa. Nio av tio hushåll har anslutit sig, vilket är mycket bra, berättar hon.

På frågan om det varit något som varit särskilt jobbigt i arbetet med projektet svarar hon att det uppstod vissa problem då leaderbeslutet dröjde. Från det att det landade i brevlådan hade man endast två veckor på sig att få underskrifter från alla hushåll som ville vara med. Medlemmarna i de ekono-

miska föreningarnas styrelser hade fullt sjå de veckorna att ta sig från dörr till dörr för att få alla kontrakt undertecknade.

Raskt tempo

Men efter att projektet fått grönt ljus har allt gått snabbt. ByNet (www.bynet.se) anlätades för projekteringen, grävttjänsten köptes in och i september började fiberkabel grävas ned.

- Nu på slutet har det varit litet bökigt att få klart avtalen med Telia. För att få ett OK pris har vi varit tvungna att binda oss i sex år. Men vi känner verkligen att det varit värt allt arbete.

Vad tror ni om att mer medel nu tillförs landsbygdsprogrammet för utbyggnad av bredband?

- Det är jättebra. Det är bara alldeles för lite pengar som skjuts till. Bara för att få bredbandsfiber överallt på Gotlands landsbygd skulle det behövas 200 miljoner kronor, då räcker 253 miljoner till hela landet inte långt, avrundar Eva.

Evas råd:

- Försök inte greppa för stort område. Det kan leda till långa väntetider för de där man börjar gräva först
- Sök om administrationshjälp från en större organisation, t.ex. LRF. Det är för mycket arbete för att allt ska kunna göras ideellt
- Lägg upp ett bra administrationssystem, exempelvis sätt ett nummer på varje fastighet
- Gå tidigt ut med detaljerad information till alla berörda för att undvika rykten
- Snåla inte med tiden. Lägg till en månads bakslag på varje etapp
- Välj väl valda tidpunkter för olika insatser
- Använda moms fria siffror mot Leader men skriv alltid inklusive moms gentemot berörda privatpersoner.

Fiber på landet först, stadsborna får vänta

I år kommer alla landsbygdsbor som bor i Säffle kommun att få tillgång till bredband via fiberkabel. 2000 hushåll har valt att tacka ja.

När Säffle kommun via ett mål 2 projekt skulle gräva och dra fram kabel till kommunens landsbygdsbor, såg man snabbt behovet av lokala samordnare, personer som kunde hålla kontakt med såväl bybor som grävare för att kablarna skulle hamna rätt. Samtidigt hade ett flertal byalag i området under flera år arbetat för att få fiberkabel till sig. Medlemmarna i de 15 byalagen bildade tio ekonomiska föreningar, dessa föreningar bildade sedan samarbetsorganet Säfflebygdens Fibernät ekonomisk förening och via ett leaderprojekt gavs möjligheten till att ordna de samordnare som krävdes.

Två EU-projekt parallellt

- Vi var tveksamma först om man skulle kunna få medel ur landsbygdsprogrammet eftersom det här redan handlade om ett projekt som skulle kunna misstänkas finansieras dubbelt via EU-medel. Men till slut fick vi besked om att det var OK, bara vi var noga med att hålla isär de båda projektens olika delar och syften, berättar Ewa Ryhr Anders-

son verksamhetsledare för Leader Växtlust. Totalt har leaderprojektet gått på cirka 1 100 000 kronor, varav 350 000 handlar om ideella insatser. Leader Växtlust valde själv att lägga till 200 000 kronor från kommunala medel, vilket grävde ett stort hål i plånboken för den här typen av aktiviteter.

- Satsningen är verkligen företagsfrämjande. Det var det bästa vi kunnat kosta på! Vi ser det som en kanonsatsning för främst lantbruksföretagen i vårt område, säger Ewa Ryhr Andersson.

Långt mellan husen

Per Johansson är ekonomiansvarig för projektet och berättar att varje hushåll fått betala mellan 16 000 - 18 000 kronor i insats till den ekonomiska föreningen för att få en kabel framdragen till sitt hus.

- Det kan ha blivit lite dyrare här än på andra håll eftersom det är så långt mellan fastigheterna här. Själv har jag en kilometer till närmsta granne, berättar han.

Hälften av de 2000 hushållen har redan fått en fungerande uppkoppling, resterande kommer att kopplas på under året.

- Det här var helt klart enda chansen för oss att få högkvalitativt bredband och det var inte svårt att få hushållen att teckna kontrakt, avslutar han.

Text/foto: Jessica Hagård

Det är långt mellan fastigheterna på landsbygden i Säffle. Men snart har alla som vill fått fiberkabel framdragen.

Medlem har ordet

Fiber till Byn en folkrörelse

Om de boende på landsbygden skall få samma bredbandstjänster som de som bor i stan måste de bokstavligen talat ta saken i egna händer. Svenska stadsnätetsföreningen (SSNF) i samverkan med LRF har därför startat ett projekt "fiber till byn" för att inspirera de boende på landsbygden till att "ta fram spaden själv". Det gäller framförallt i områden där den så kallade marknanden inte har intresse eller ekonomiska möjligheter att investera i en ny digital infrastruktur.

En lösning på problemet är att genom eget arbete och delfinansiering i byalagsform bygga egna nät och som sedan ansluts till någon lämplig nätägare, kan de boende och företag få tillgång till dagens och morgondagens digitala tjänster. Det gör att de kan fortsätta att bo och verka på landet.

Projektet är finansierat genom EU via landsbygdsprogrammet och medfinansiering av SSNF med stöd av LRF. Det handlar om att ta fram dokumentation i form av en manual (broschyr) som beskriver hur man i olika steg lämpligast går till väga. Här beskrivs också

var man kan hitta olika stöd och hur kostnadsbildningen ser ut för att genomföra ett byalagsprojekt och sedan genomföra inspirationsseminarium. Hittills har ett tiotal seminarier genomförts runt om i landet där intresset har varit stort hos. Deltagarna har många gånger känt sig utlämnade och många har uttryckt sin frustration att inte få tillgång till bredband med tillräcklig kapacitet. I vissa byar vi besökt har mobiltäckningen varit så dålig att man ibland helt saknat möjlighet att komma i kontakt med omvärlden. Många har också haft uppfattningen att staten via "Televerket" har skyldighet att se till så att de får tillgång till bredband. Men varken tomten eller Televerket finns utan efter bolagiseringen av Televerket blev det Telia som verkar som vilken privat aktör som helst d.v.s. man måste få kostnadstäckning för sina investeringar. Det stöd som i dag finns att tillgå är från EU och är relativt litet (ca 250 miljoner) totalt men är ändå viktigt så att byalagen får ett incitament att bygga själva. Men samtidigt måste kommunerna förstå att det är viktigt att de engagerar sig med allt från

medfinansiering (25% av projektkostnaden) till bättre samarbete med länsstyrelserna som hanterar stödmedlen. Utöver stöd från EU: s olika fonder finns kanalisationsstöd som i år uppgår till 90 miljoner kronor men det ställer också krav på samverkan mellan kommunen, byalagen, el-nätägare och andra infrastrukturägare som avser att gräva på landsbygden. Vi hoppas också få möjlighet att utöka uppdraget till att hjälpa byalagen att komma igång och samtidigt ge kommunerna stöd i sin planering. Samverkan inom Landsbygdsnätverket är därför välkommet.

Lars Hedberg

Svenska stadsnätetsföreningen (SSNF)

Leadertankar om matlandet Sverige

Leader har stora möjligheter att kunna bidra till att visionen om matlandet Sverige förverkligas. Men också frågetecken finns. Varför gynnas inte lokala matinitiativ mer? Kommer Leader att finnas kvar i framtiden och varför får inte Leader fler verktyg att arbeta med?

Det här visar sammanställningen efter den tankesmedja för leaderfolk som anordnades av Landsbygdsnätverket den första och andra december 2009 om möjligheter, hinder och Leaders roll i förverkligandet av visionen om matlandet Sverige.

Mycket plus...

På ett övergripande plan lyste möjligheterna igenom i tankesmedjan. Det finns en positiv syn på möjligheterna att göra Sverige till ett bättre matland. Man var överens om att Leader

har en specifik roll för utvecklingen av visionen om matlandet Sverige. Många tycker att leadermetoden ger bättre förutsättningar för långsiktiga resultat än enskilda företagsstöd och projektstöd. Tack vare Leaders möjligheter till breda nätverk i olika branscher kan man vara den mötesplats där utvecklingsarbete diskuteras och prövas. Genom olika kanaler kan man också via Leader snabbt sprida information om problem och möjligheter på olika nivåer.

...men även en del minus

Men också en del frustration uttrycktes under tankesmedjan. Under lång tid har centralisering av produktion, förädling och distribution gynnats, både på producentsidan och på konsumentensida, menar man. Följden har blivit att satsningar på mer lokala produkter och råvaror ofta har missgynnats av den här strukturen. Det finns därför ett behov av att stärka

och förtydliga efterfrågan och utbudet av mat med lokal identitet. Samtidigt finns en viss osäkerhet om vilken acceptans och legitimitet Leader har inom Jordbruksverket och på departementet. Ett stort problem, menar man, är att Leader inte har en större verktyglåda att arbeta med, till exempel att inte kunna arbeta med företagsstöd.

Rapporten från tankesmedjan sprids till alla grupper men även till de leaderfolk som inte hade möjlighet att delta och nu fortsätter diskussionerna tillsammans med Jordbruksverket om hur visionen om matlandet ska förverkligas.

Text: Jessica Hagård

Rapporten från tankesmedjan finns att hämta på:

<http://www.landsbygdsnatverket.se/huvudomraden/leader/tankesmedjorforlag.4.4ef62786124a59a20bf800073816.html>

Nytt grepp i Kiruna engagerade generaldirektörer

Många synpunkter på hur det fungerar i landsbygdsprogrammen kom upp till ytan när generaldirektörer från förvaltningsmyndigheter i 24 av EU:s medlemsländer träffades i Kiruna i december.

Text: Jessica Hagård/Maria Gustafsson

Snön gnistrade i ett kallt Kiruna när Jordbruksverket den 14-16 december arrangerade en konferens för de ansvariga som hanterar landsbygdsprogrammen vid förvaltningsmyndigheterna inom EU:s medlemsländer. Konferensen anordnades inom ramen för det svenska ordförandeskapet och även EU-kommissionen medverkade. Totalt deltog ca 60 personer. Syftet var att ge en möjlighet att mötas informellt och diskutera problem och lösningar rörande genomförandet av landsbygdsprogrammet.

Interaktivt möte uppskattades

Konferensen prövade en ny interaktiv metod för att ge alla en enkel möjlighet att framföra sina synpunkter. I fyra undergrupper fördes diskussioner i ämnen som hur man kan göra för att förkorta handläggningstider, vilka problem man finner angelägna att lösa för de som söker och får stöd; problem med administration, likviditet och medfinansiering, hur kan man fånga signaler från olika aktörer

för att genomföra programmet mer effektivt samt att analysera de bästa råden för att göra nuvarande och framtida program mer effektiva. Svaren i de fyra grupperna skrevs visade på en gemensam skärm.

Flera viktiga råd

En omröstning gjordes om de viktigaste råden inför framtiden och dessa var att; ha en snabbare process för att göra förändringar i programmet, harmonisera regelverket mellan olika EU-fonder, samt att ha klara regler från programmets början som ger säkrare fonder.

Den interaktiva metoden uppskattades liksom möjligheten att kunna diskutera viktiga frågor med kollegor och EU kommissionen. De frågor som lyftes kommer att följas upp, dels i Landsbygdsutvecklingskommittén, dels i den nya tematiska arbetsgrupp som bildats inom ramen för europeiska nätverket.

Konferensen gav även de långväga gästerna möjlighet att, i det för många exotiska mörkret och kylan, ta del av rennäringen, besöka Esrange Space Center samt naturligtvis avlägga ett besök vid det världsberömda ishottet i Jukkasjärvi.

Generaldirektörer från 24 av EU:s medlemsländer träffades i Kiruna i december i ett möte som präglades av interaktivt erfarenhetsutbyte.

”Det finns ingenting så tröttsamt som att inte arbeta”

Carl Hammarén